

جهان انرژی

دانشگاه مهندسی انرژی

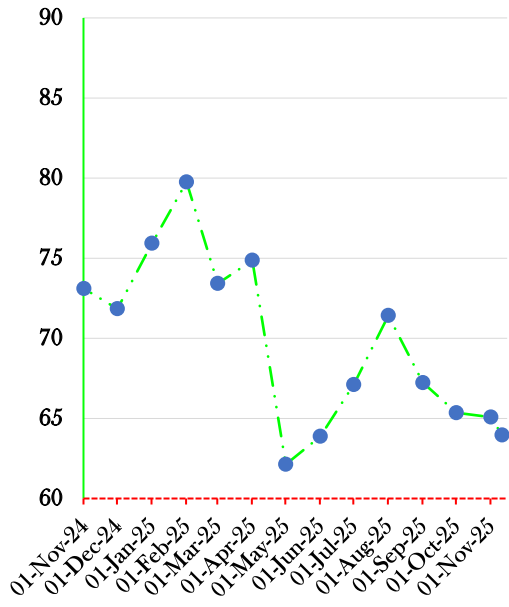
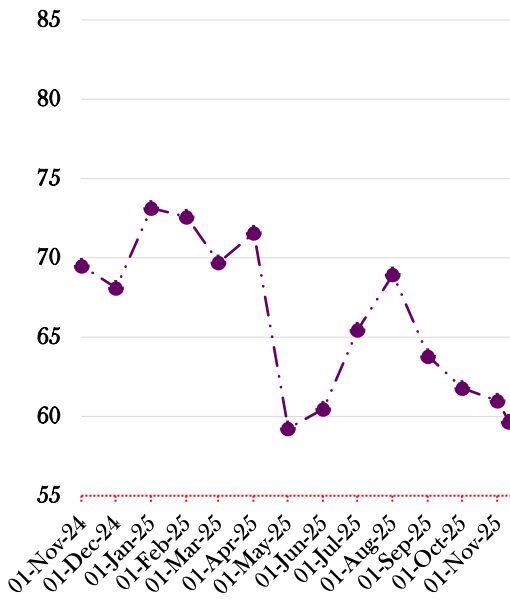
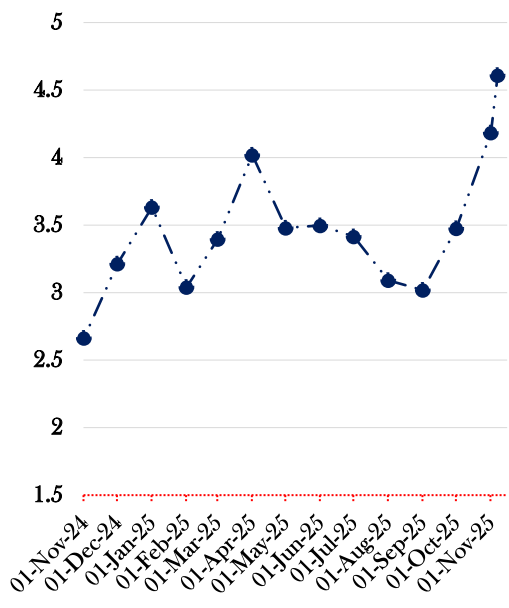
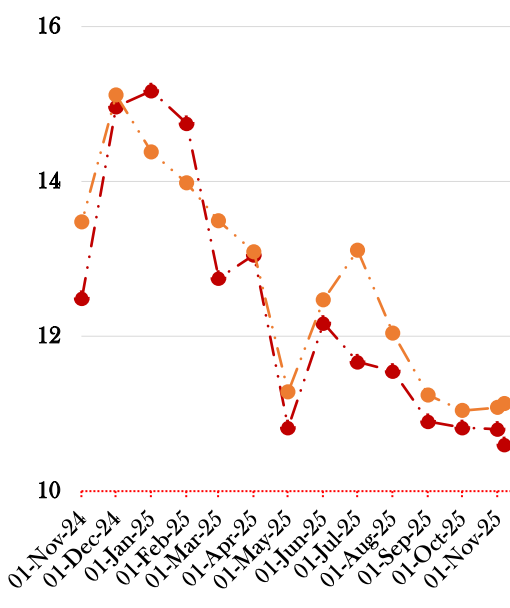
تفسیر مفهومی

همسویی محدود اما استراتژیک چین و روسیه

نویسندگان این شماره:

مریم هاشمی نژاد، امیر علی حسن زاده، و عباس ملکی

۲۴ آبان ۱۴۰۲

Brent Crude Oil (\$/barrel)		WTI Crude Oil (\$/barrel)	
7/11/2025 63.65	14/14/2025 63.96	7/11/2025 59.71	14/14/2025 59.65
			
Henry Hub Natural Gas (\$/MMBtu)		Europe & Asia Natural Gas (\$/MMBtu)	
7/11/2025 4.39	14/14/2025 4.610	31/10/2025 10.9 11.3	14/11/2025 10.60 11.13
			

بهای نفتی بازار

در روزهای گذشته قیمت نفت نسبتاً افزایش یافت. نفت برنت که در شنبه گذشته به قیمت ۶۳.۶۳ دلار هر بشکه معامله شده بود، امروز صبح به بهای ۶۴.۳۹ دلار در بورس بین المللی لندن خرید و فروش شد. نفت خام وست تگزاس اینترمیدیت که شنبه گذشته ۵۹.۷۵ دلار در هر بشکه در بازار کاشینگ اوکلاهما عرضه می‌گشت به بهای ۶۰.۰۹ دلار امروز معامله گردید. یعنی با افزایش ۲.۴ درصدی مجدداً به کریدور ۶۰ دلار هر بشکه بازگشت. در روزهای گذشته جنگ مابین روسیه و اوکراین با حملات متعدد مسکو به شهرهای مختلف از جمله کیف و اودسا و پاتک‌های اوکراین از جمله با هدف قراردادن زیرساخت‌های انرژی روسیه وارد مرحله جدیدی گردید. علاوه بر حمله به پالایشگاه ساراتوف در منطقه ولگا در شمال دریای خزر، یک پهباد اوکراینی به انبارهای ذخیره نفت خام و یک کشتی در بندر استراتژیک نووروسیسک در دریای سیاه صدماتی وارد آورد. این بندر صادرکننده نفت خام روسیه تا ۷۰۰ هزار بشکه در روز تا قبل از حادثه اخیر بوده است. علاوه بر آن این بندر ارائه دهنده نفت قزاقستان به دریاهای آزاد تا ۱.۵ میلیون بشکه در روز است. قزاقستان اعلام کرده که به صادرات نفت از طریق این بندر روسی ادامه خواهد داد. در خلیج فارس یک نفتکش بارگیری شده از امارات عربی متحده در خروج از تنگه هرمز به سمت آبهای سرزمینی ایران هدایت شد. ایرنا گزارش داد که این کشتی حامل ۳۰۰۰ لیتر نفت کوره قاچاق بوده است.

بهای گاز طبیعی در هنری هاب که در سه هفته گذشته به ۴.۳۲ دلار به ازای هر یک میلیون واحد حرارتی انگلیسی (بی تی یو) رسیده بود صبح امروز به ۴.۵۷ دلار به ازای هر میلیون بی تی یو رسید. افزایش قیمت گاز طبیعی با کاهش دما در آمریکای شمالی همراه است. بهای گاز طبیعی در روتردام هلند با کاهش قیمت به ۱۰.۶۰ دلار به ازای هر میلیون بی تی یو به فروش رسید. بهای همین مقدار از گاز طبیعی مایع شده در ساحل کره و ژاپن به ۱۱.۳۰ دلار هر میلیون بی تی یو افزایش یافت.

➤ چشم‌انداز نفت: تقویت کوتاه‌مدت، افت قابل توجه در سال ۲۰۲۶

در تازه‌ترین «چشم‌انداز کوتاه‌مدت انرژی» که اداره اطلاعات انرژی آمریکا در ۱۲ نوامبر ۲۰۲۵ منتشر کرد، پیش‌بینی رسمی قیمت نفت دچار اصلاح شد، اما جهت کلی بازار همچنان کاهشی باقی مانده است. این نهاد اعلام کرد میانگین قیمت نفت خام برنت در سال ۲۰۲۵ به ۶۸.۷۶ دلار خواهد رسید؛ رقمی که نسبت به برآورد ماه گذشته اندکی بالاتر است. با وجود این افزایش جزئی، تأکید کرده که بازار در سال ۲۰۲۶ با انباشت قابل توجه ذخایر نفتی روبه‌رو خواهد شد و همین امر قیمت‌ها را تحت فشار قرار می‌دهد. پیش‌بینی این اداره برای سال پیش رو ۵۴.۹۲ دلار است؛ یعنی اگرچه نسبت به برآورد قبلی کمی افزایش یافته، اما همچنان به معنای کاهش قابل توجه قیمت نسبت به سال ۲۰۲۵ است. بر اساس این گزارش دو عامل مهم باعث شد پیش‌بینی قیمت اندکی افزایش داشته باشد: نخست خرید گسترده نفت از سوی چین برای تقویت ذخایر استراتژیک، و دوم تأثیر تحریم‌های جدید علیه روسیه که می‌تواند تولید این کشور را محدود کند. با این حال در افق ۲۰۲۶ رشد عرضه جهانی و افزایش روزانه حدود ۲.۲ میلیون بشکه به ذخایر نفتی، عاملی است که باعث می‌شود فشار نزولی بر قیمت‌ها ادامه یابد.

➤ رشد ذخایر فرآورده‌های نفتی در فجیره و تقویت نگرانی‌ها درباره مازاد عرضه

داده‌های تازه منتشرشده از بندر فجیره در امارات عربی متحده نشان می‌دهد ذخایر فرآورده‌های نفتی در هفته منتهی به ۱۰ نوامبر ۲۰۲۵ به‌طور قابل‌توجهی افزایش یافته و به بالاترین سطح شش‌ماهه رسیده است. طبق گزارش‌های رسمی، مجموع موجودی فرآورده‌ها به ۲۱.۸ میلیون بشکه رسیده که نسبت به هفته قبل ۱۷ درصد رشد را نشان می‌دهد. این جهش، عمدتاً ناشی از افزایش شدید ذخایر سوخت‌های سنگین مانند نفت کوره بوده که اکنون به ۱۱ میلیون بشکه رسیده و نسبت به پایان سال گذشته حدود ۴۷ درصد افزایش یافته است. در کنار این روند ذخایر فرآورده‌های سبک - شامل بنزین و مشابه آن - نیز با رشد ۲۸ درصدی نسبت به سال گذشته، به ۷.۷ میلیون بشکه افزایش یافته است. در مقابل تنها بخشی که با کاهش روبه‌رو شد، فرآورده‌های میانی مثل گازوئیل و سوخت هواپیما بود که با افتی محسوس به ۳ میلیون بشکه رسید و کمترین سطح چهار هفته اخیر را ثبت کرد. این تغییرات ترکیبی، سیگنال مهمی برای بازار جهانی انرژی به همراه دارد. افزایش موجودی در فجیره که یکی از مهم‌ترین هاب‌های ذخیره و ترانزیت فرآورده‌های نفتی در خاورمیانه است، نشان می‌دهد عرضه فرآورده‌ها از مصرف پیشی گرفته و فشار مازاد عرضه در حال افزایش است. چنین وضعیتی معمولاً به‌عنوان عامل کاهنده قیمت در بازار نفت تعبیر می‌شود، زیرا بالا بودن ذخایر نشان‌دهنده ضعف نسبی تقاضا یا سرعت گرفتن ذخیره‌سازی از سوی شرکت‌ها برای مدیریت ریسک است. تحلیلگران می‌گویند اگر این روند در هفته‌های آینده ادامه یابد، می‌تواند بر صادرات فرآورده‌ها از فجیره فشار بگذارد و با افزایش عرضه به بازارهای آسیایی، اثر نزولی بیشتری بر قیمت‌ها ایجاد کند. همچنین کاهش ذخایر فرآورده‌های

میانی نشان می‌دهد که الگوهای مصرف در بخش‌های حمل‌ونقل و صنعتی ناپایدار شده و به‌طور کامل با رشد عرضه هم‌سو نیست.

➤ اوپک پیش‌بینی رشد تقاضای نفت را بدون تغییر حفظ کرد

گزارش ماهانه اوپک که در ۱۳ نوامبر ۲۰۲۵ منتشر شد، نشان می‌دهد این سازمان همچنان چشم‌انداز رشد تقاضای جهانی نفت را بدون هیچ تغییری حفظ کرده است. بر اساس این گزارش انتظار می‌رود تقاضای جهانی نفت در سال ۲۰۲۵ حدود ۱۰۳ میلیون بشکه در روز افزایش یابد و در سال ۲۰۲۶ نیز با رشدی نزدیک به ۱۰۴ میلیون بشکه در روز همراه باشد. هم‌زمان اوپک به افزایش قابل توجه ذخایر جهانی نفت اشاره کرده است؛ ذخایری که از ابتدای سال میلادی تاکنون حدود ۳۰۴ میلیون بشکه افزایش یافته و نزدیک به نیمی از آن (۱۵۶ میلیون بشکه) به نفت ذخیره‌شده در نفتکش‌ها مربوط می‌شود. این رشد ذخایر، در کنار افزایش عرضه از سوی تولیدکنندگان خارج از اوپک پلاس، فشار بیشتری بر تعادل عرضه و تقاضا وارد کرده و نشان می‌دهد بازار با مازاد نسبی عرضه روبه‌روست.

➤ تحلیل جی‌پی مورگان از وضعیت تقاضای جهانی نفت

جی‌پی مورگان در گزارشی مورخ ۱۰ نوامبر ۲۰۲۵ اعلام کرد که تقاضای جهانی نفت از ابتدای سال تا چهارم نوامبر تنها حدود ۸۵۰ هزار بشکه در روز افزایش یافته است؛ رقمی که حدود پنجاه هزار بشکه در روز کمتر از برآورد اولیه آن‌ها (۹۰۰ هزار بشکه در روز) است. بر اساس این گزارش، میانگین تقاضای جهانی نفت خام در ماه اکتبر ۱۰۵ میلیون و هشتصد هزار بشکه در روز بوده و در چهار روز نخست نوامبر به حدود ۱۰۵ میلیون بشکه در روز رسیده است. این گزارش بیان می‌کند که مصرف سوخت در ایالات متحده همچنان ضعیف است. تعداد پروازهای روزانه در هفته منتهی به سوم نوامبر نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۷ درصد کاهش یافته و واردات کانتینری آمریکا نیز ۸ درصد افت کرده است. در شرق آسیا نیز تقاضای خوراک پتروشیمی کاهش یافته و در اروپا فعالیت صنعتی به‌ویژه در آلمان پایین مانده است. در کنار این روند، ذخایر جهانی مایعات نفتی افزایش قابل توجهی داشته است. طبق گزارش از ابتدای سال تا چهارم نوامبر ۳۸۵ میلیون بشکه به ذخایر جهانی افزوده شده است. سهم کشورهای عضو سازمان همکاری و توسعه اقتصادی حدود ۸۳ میلیون بشکه و سهم چین حدود ۸۸ میلیون بشکه بوده است. این رشد ذخایر معمولاً نشانه‌ای از مازاد عرضه یا ضعف تقاضا تلقی می‌شود و بنابراین عاملی کاهنده برای قیمت نفت به شمار می‌آید. در مجموع بررسی جی‌پی مورگان نشان می‌دهد که رشد تقاضای جهانی نفت کمتر از انتظار بوده و هم‌زمان انباشت ذخایر فضای نزولی در بازار ایجاد کرده است. نتیجه آنکه بازار نفت در برابر فشارهای کاهشی جدیدی قرار دارد و این گزارش می‌تواند به‌عنوان یکی از عوامل کاهش‌دهنده قیمت در هفته‌های اخیر ارزیابی شود.

➤ ترکیب تولید نفت و گاز شورون در سه ماهه سوم ۲۰۲۵

شرکت شورون در گزارش سه ماهه سوم سال ۲۰۲۵ اعلام کرد که مجموع تولید نفت و گاز آن در این دوره به حدود ۴۰۰۸۶ میلیون بشکه معادل نفت در روز رسیده است؛ رقمی که نشان می‌دهد سطح تولید داخلی و بین‌المللی شرکت تقریباً برابر بوده است. طبق این گزارش، تولید داخل آمریکا ۲۰۰۴۰ میلیون بشکه معادل نفت در روز و تولید واحدهای بین‌المللی ۲۰۰۴۶ میلیون بشکه معادل نفت در روز بوده است. در بخش داخلی آمریکا، تولید مایعات شامل نفت خام و میعانات به ۱۰۴۹۶ میلیون بشکه در روز رسید و تولید گاز طبیعی نیز حدود ۳۰۲۶۵ میلیارد فوت مکعب در روز گزارش شد. در مقابل، عملیات بین‌المللی شورون حدود ۱۰۰۹۹ میلیون بشکه در روز مایعات و ۵۰۶۷۴ میلیارد فوت مکعب در روز گاز طبیعی تولید کرده است؛ موضوعی که نشان می‌دهد پروژه‌های برون‌مرزی همچنان نقش مهمی در تداوم رشد شرکت دارند. شورون توضیح داده است که افزایش تولید این دوره عمدتاً ناشی از ادغام با شرکت هس (که حدود ۴۹۵ هزار بشکه معادل نفت در روز به تولید شرکت افزود) و همچنین رشد تولید در حوزه پرمیان در آمریکا و پروژه تنگیز در قزاقستان بوده است. این عوامل باعث شده‌اند که شرکت، علیرغم فشار قیمتی و بازار نسبتاً ضعیف، موقعیت تولیدی خود را تقویت کند. به‌طور کلی این گزارش نشان می‌دهد که شورون از طریق ترکیب توسعه داخلی، ادغام‌های استراتژیک، و تکیه بر پروژه‌های بین‌المللی همچنان یکی از بازیگران کلیدی در بازار جهانی نفت و گاز باقی مانده است.

عوامل فرایند قیمت

➤ تقابل مازاد عرضه و ریسک‌های تحریمی

قیمت نفت در ۱۳ نوامبر ۲۰۲۵ پس از سقوط روز پیش، اندکی احیا شد و نفت خام وست‌تگزاس اینترمدیت با رشد حدود ۰.۳ درصدی در سطح ۵۸.۶۹ دلار بسته شد. این افزایش خفیف در شرایطی رخ داد که بازار همچنان زیر فشار چشم‌انداز مازاد عرضه قرار دارد. آژانس بین‌المللی انرژی در تازه‌ترین گزارش خود برای ششمین ماه پیاپی پیش‌بینی تقاضا را تضعیف کرده و اعلام کرده است که سال آینده عرضه جهانی بیش از ۴ میلیون بشکه در روز از تقاضا فراتر خواهد بود. هم‌زمان آمار هفتگی آمریکا نشان داد ذخایر نفت خام این کشور ۶.۴ میلیون بشکه افزایش یافته که بزرگ‌ترین رشد از ژوئیه و بسیار بالاتر از انتظار است. اوپک نیز تأیید کرد که در سه ماهه سوم، عرضه از تقاضا پیشی گرفته و بازار فاز مازاد شده است. همین داده‌ها بار دیگر منحنی قیمت را وارد وضعیت کانتانگو کرده و بر فراوانی عرضه کوتاه‌مدت صحنه گذاشته است. با این حال ریسک‌های ژئوپلیتیک مانع از کاهش بیشتر قیمت‌ها شد. دولت آمریکا تحریم‌های تازه‌ای علیه دو شرکت روسی روس‌نفت و لوک‌اویل اعمال کرده و هم‌زمان حملات اوکراین به زیرساخت‌های انرژی روسیه نگرانی‌هایی درباره اختلال

عرضه ایجاد کرده است. تحلیلگران می‌گویند این عوامل می‌تواند بخشی از فشار نزولی ناشی از مازاد عرضه را خنثی کند. در مجموع بازار نفت میان دو نیروی متضاد قرار گرفته است: از یک سو افزایش عرضه اوپک‌پلاس و رشد ذخایر آمریکا، و از سوی دیگر ریسک‌های ناشی از تحریم‌ها و ناامنی در بخش انرژی روسیه. نتیجه این تقابل، نوسان محدود قیمت‌ها و بازاری است که هنوز نتوانسته مسیر روشنی برای ماه‌های آینده ترسیم کند.

➤ ادعای توقیف نفتکش تالارا

دیروز اعلام شد نفتکش تالارا با پرچم جزایر مارشال هنگام عبور از تنگه هرمز به آب‌های ایران منتقل کرده است. این کشتی که حامل گازوئیل با گوگرد بالا بود، از عجمان امارات به مقصد سنگاپور حرکت می‌کرد. شرکت امنیت دریایی امبری گزارش داد سه قایق کوچک به کشتی نزدیک شده و آن را متوقف کرده‌اند. همچنین مرکز عملیات تجارت دریایی بریتانیا اعلام کرد «اقدام احتمالی یک دولت» کشتی را مجبور به ورود به آب‌های ایران کرده است. شرکت مدیریت کشتی نیز گفت تماس با نفتکش قطع شده و هماهنگی با نهادهای امنیت دریایی ادامه دارد. ایران هنوز این توقیف را تأیید نکرده، اما حادثه در شرایطی رخ می‌دهد که پس از جنگ ۱۲ روزه ایران و اسرائیل در ژوئن و حملات آمریکا به اهدافی در ایران، تنش‌ها افزایش یافته است. تنگه هرمز مسیر عبور حدود ۲۰ درصد نفت جهان است و ایران بارها هشدار داده در صورت فشار شدید می‌تواند آن را ببندد. این حادثه جدید، نخستین توقیف گزارش‌شده در ماه‌های اخیر است و بار دیگر شکنندگی امنیت انرژی و کشتیرانی در این گذرگاه راهبردی را یادآور می‌شود.

➤ افشای نقش ۲۵ کشور در تأمین سوخت اسرائیل در جنگ غزه

در حاشیه اجلاس کاپ ۳۰ در برزیل، سازمان غیردولتی «ویل چنج اینترنشنال» گزارشی منتشر کرده که ۲۵ کشور را به همدستی در جنایات و نسل‌کشی اسرائیل در غزه متهم می‌کند. این گزارش نشان می‌دهد جمهوری آذربایجان و قزاقستان طی نوامبر ۲۰۲۳ تا اکتبر ۲۰۲۵ حدود ۷۰ درصد نفت خام اسرائیل را تأمین کرده و روسیه، یونان، و آمریکا بزرگ‌ترین عرضه‌کنندگان فرآورده‌های نفتی به این رژیم بوده‌اند. ایالات متحده تنها کشوری معرفی شده که سوخت جت نظامی JP-8 به اسرائیل ارسال کرده است. شرکت تحقیقاتی «داتادیسک» در بررسی‌های خود ۳۲۳ محموله نفت و سوخت به وزن حدود ۲۱ میلیون تن را در دوره جنگ شناسایی کرده است. در این گزارش تأکید شده که کشورهای تأمین‌کننده با آگاهی از تلفات گسترده‌ای در مقیاس ۶۹ هزار کشته در غزه که عمدتاً زنان و کودکان بوده‌اند، همچنان به ارسال انرژی ادامه داده‌اند و از منظر حقوق بین‌الملل «در معرض مسئولیت همدستی» قرار دارند. کارشناسان حقوقی حاضر در نشست یادآور شدند که بر اساس کنوانسیون پیشگیری از نسل‌کشی و رأی دیوان بین‌المللی دادگستری، دولت‌ها موظف‌اند از هرگونه کمک مستقیم یا غیرمستقیم به عملیات اسرائیل پرهیز کنند. در بخش واکنش‌ها، به تعلیق صادرات زغال سنگ کلمبیا به اسرائیل در اوت ۲۰۲۴ و توقف رسمی صادرات نفت برزیل در مارس همان سال اشاره شده، هرچند برخی منابع احتمال می‌دهند محموله‌ها از طریق مسیرهای غیرمستقیم همچنان منتقل شده باشد. این گزارش

که در یکی از مهم‌ترین نشست‌های جهانی اقلیم ارائه شد، پیوند بین تجارت انرژی، جنگ غزه، و مسئولیت بین‌المللی دولت‌ها را به شکلی بی‌سابقه برجسته کرده است.

➤ انرژی، زیربنای حیاتی رشد فناوری و هوش مصنوعی

در کنفرانس «وب‌سامیت ۲۰۲۵» در لیسبون، آنتونیو کوئینیو، مدیرعامل «نوآوری ای‌دی‌پی»، تأکید کرد که تمام دستاوردهای فناوری امروز، از هوش مصنوعی و پردازش ابری تا اقتصاد داده، بر یک پایه مشترک و تعیین‌کننده استوار است: انرژی. او گفت آینده فناوری با ولت و آمپر ساخته می‌شود و انرژی همان زیرساختی است که تمام تحولات دیجیتال بر روی آن بنا شده است. کوئینیو با اشاره به این نکته که توان محاسباتی مورد نیاز هوش مصنوعی طی یک دهه گذشته ۳۵۰ هزار برابر شده، یادآور شد که ظرفیت جهانی تولید انرژی در همین دوره تنها حدود یک‌ونیم برابر افزایش یافته است. به گفته او این فاصله رو به گسترش نشان می‌دهد که انقلاب دیجیتال بیش از هر زمان دیگری به محدودیت‌های فیزیکی شبکه‌های برق نزدیک شده و بدون سرمایه‌گذاری گسترده در زیرساخت انرژی، رشد هوش مصنوعی با مانع جدی روبه‌رو خواهد شد. او توضیح داد که مراکز داده مدرن اکنون آن‌قدر انرژی مصرف می‌کنند که هر مرکز بزرگ می‌تواند معادل یک شهر کوچک، یعنی حدود ۳۰۰ تا ۵۰۰ مگاوات برق نیاز داشته باشد. از این رو، شرکت‌های فناوری و دولت‌ها باید در کنار توسعه سخت‌افزار و نرم‌افزار، به تقویت شبکه‌های انتقال، ساخت نیروگاه‌های جدید، و گسترش انرژی‌های تجدیدپذیر توجه جدی داشته باشند. کوئینیو همچنین نقش شرکت‌هایی را که بخش بزرگی از برق خود را از منابع پاک تولید می‌کنند مهم دانست و گفت این شرکت‌ها باید به ستون‌های اصلی زیرساخت دیجیتال آینده تبدیل شوند. جمع‌بندی او روشن بود: هر تحول دیجیتال، یک تحول انرژی است. اگر کشورها و شرکت‌ها می‌خواهند در رقابت جهانی هوش مصنوعی و اقتصاد داده عقب نمانند، چاره‌ای جز بازطراحی و تقویت زیرساخت انرژی ندارند.

همسویی محدود اما استراتژیک چین و روسیه

در ششم آبان (۲۸ اکتبر ۲۰۲۵) مؤسسه پژوهش‌های سیاستی بولونیای ایتالیا نشستی تخصصی با عنوان «همسویی محدود اما استراتژیک: روابط چین و روسیه و پیامدهای آن برای اتحادیه اروپا» برگزار کرد. این نشست که با حضور اساتید حوزه روابط بین‌الملل و مطالعات امنیتی برگزار شد، تلاش داشت تا تصویری جامع از ماهیت کنونی همکاری‌های چین و روسیه ترسیم کند؛ همکاری‌هایی که طی سال‌های اخیر، به‌ویژه پس از جنگ اوکراین، توجه ویژه سیاست‌گذاران اروپایی و تحلیلگران جهانی را به خود جلب کرده است. هدف نشست، بررسی روندهای ساختاری در روابط دو کشور و پیامدهای عملی آن برای امنیت انرژی، سیاست دفاعی و جایگاه اروپا در موازنه قدرت جهانی بود.

ابعاد نظامی همسویی پکن و مسکو

اورینا اسکایلار ماسترو، پژوهشگر ارشد و مدیر آزمایشگاه سیاست ایندو-پاسیفیک در مؤسسه فریمن اسپوگلی دانشگاه استنفورد، در آغاز نشست به ابعاد نظامی روابط پکن و مسکو پرداخت و بر این نکته تأکید کرد که با وجود افزایش سطح همکاری‌ها، هیچ نشانه‌ای از تمایل دو کشور برای ورود به یک جنگ مشترک علیه دشمن یا ایجاد چارچوبی شبیه اتحادهای نظامی سنتی وجود ندارد. از نگاه او، این مسئله نه به دلیل بی‌اعتمادی بنیادین، بلکه ناشی از ویژگی ذاتی قدرت‌های بزرگ است که هرگز فرماندهی نیروهای خود را تحت کنترل کشوری دیگر قرار نمی‌دهند. ماسترو توضیح داد که همکاری‌ها بیشتر جنبه انتقال دانش، فناوری، و ارتقای توان عملیاتی چین داشته است و کشورهای غربی باید این روند را جدی بگیرند؛ زیرا ارتقای توانمندی‌های چین در فناوری‌های حساس، نظیر موشک‌های مافوق‌صوت، جنگ زیرسطحی، و سیستم‌های هشدار زودهنگام، می‌تواند محیط امنیتی شرق آسیا و به تبع آن نظم منطقه‌ای را به شکل قابل توجهی دگرگون کند.

نامتوازی اقتصادی در روابط چین و روسیه

در ادامه، سرگی رادنچنکو، استاد مدرسه مطالعات اروپا در دانشگاه جانز هاپکینز، با نگاهی اقتصادی و تاریخی، بر نامتوازن بودن رابطه دو کشور تأکید کرد. او اظهار داشت که افزایش حجم تجارت دوجانبه تا حدود ۲۴۰ میلیارد دلار عمدتاً نتیجه فشار تحریم‌های غرب بر روسیه و چرخش اجباری مسکو به سمت بازار چین است. با این حال، چین از این موقعیت برای تثبیت نقش خود به‌عنوان طرف برتر و تعیین‌کننده استفاده کرده است. مثال مهم رادنچنکو، پروژه خط لوله «قدرت سیبری ۲» بود که روسیه سال‌هاست درباره آن تبلیغ می‌کند، اما چین همچنان در حال چانه‌زنی برای کاهش قیمت‌ها و محدود کردن تعهدات بلندمدت است. این روند، به گفته او، نشان می‌دهد که روابط دو کشور صرفاً بر پایه منافع لحظه‌ای و موازنه قدرت اقتصادی استوار است، نه اعتماد راهبردی یا همگرایی ایدئولوژیک.

تأثیر افکار عمومی چین و محاسبات اقتصادی بر سیاست پکن

فنگ یوجون، استاد تاریخ روابط چین و روسیه در دانشگاه پکن، با تمرکز بر داخل چین، تصویری متفاوت اما مکمل ارائه کرد. او توضیح داد که برخلاف تصور برخی تحلیلگران غربی، افکار عمومی چین در سال‌های اخیر دستخوش تغییر شده و حمایت بدون قید و شرط از روسیه کاهش یافته است. افزایش همدلی با اوکراین، به‌ویژه در میان نسل جوان و طبقه تحصیل‌کرده، سبب شده دولت چین در سیاست خارجی خود محتاط‌تر عمل کند. یوجون همچنین اشاره کرد که پکن در مواجهه با جنگ اوکراین اساساً بر محاسبات اقتصادی تکیه دارد؛ از یک سو انرژی ارزان روسیه برای رشد اقتصادی چین حیاتی است، اما از سوی دیگر، دولت چین و شرکت‌های بزرگ برای جلوگیری از قرار گرفتن در فهرست تحریم‌های غرب، میزان مبادلات خود را کاهش یا مدیریت‌شده‌تر کرده‌اند. او همچنین هشدار داد که برخی اقدامات روسیه در فضای رسانه‌ای اروپا عملاً تصویر چین را تضعیف می‌کند و بخشی از نوعی «جنگ ترکیبی» از سوی مسکو علیه چین تلقی می‌شود.

روابط چین و روسیه در بستر تحولات تاریخی

در بخش پایانی نشست، ژوزف توريجیان از دانشگاه آمریکن، روابط دو کشور را در چارچوب چند دهه تعاملات تاریخی آنها تحلیل کرد. او یادآور شد که چین و روسیه دوره‌هایی از اتحاد نزدیک، اختلاف عمیق، و رقابت منطقه‌ای را پشت سر گذاشته‌اند و وضعیت امروز را باید در امتداد همین الگوهای تاریخی فهمید. به گفته توريجیان، همگرایی کنونی میان پکن و مسکو نتیجه مجموعه‌ای از عوامل عملی، از جمله تمایل مشترک برای مقابله با نفوذ غرب، بازتعریف نظم بین‌المللی، و تلاش برای تثبیت جایگاه خود در ساختار قدرت جهانی است. با این حال او هشدار داد که نابرابری اقتصادی فزاینده و منافع متعارض در آسیای مرکزی، خاور دور، و حتی بازارهای انرژی می‌تواند در آینده زمینه‌ساز تنش‌های جدیدی شده و مانع شکل‌گیری یک اتحاد واقعی و همه‌جانبه گردد.

نتیجه‌گیری

در جمع‌بندی نشست سخنرانان تأکید کردند که روابط چین و روسیه را نباید با اتحادهای سنتی اشتباه گرفت. این رابطه نه به‌طور کامل استراتژیک و مبتنی بر اعتماد عمیق است و نه صرفاً یک همکاری مقطعی و تاکتیکی. آنچه امروز میان دو کشور دیده می‌شود، همسویی محدود اما راهبردی است؛ چارچوبی که بر پایه منافع مشترک، نیازهای اقتصادی، رقابت با غرب، و همکاری حساب‌شده در حوزه‌های امنیتی بنا شده است. درک دقیق این پیچیدگی برای اتحادیه اروپا اهمیت حیاتی دارد، زیرا تحولات این محور بر امنیت انرژی، سیاست دفاعی، و موازنه قدرت در نظام بین‌الملل تأثیر مستقیم خواهد داشت و می‌تواند مسیر تصمیم‌گیری‌های آینده اروپا را شکل دهد.